

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента Артем'євої Галини Павлівни на дисертаційну роботу Верняєва Олега Юрійовича на тему **«Індивідуалізація спеціальної підготовки гімнастів високої кваліфікації в багатоборстві»**, подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Актуальність обраної теми. Сьогодні гімнастика спортивна залишається у числі тих видів спорту на змаганнях яких глядачі отримують задоволення від видовищних програм, котрі насичені складними елементами і оригінальним їх представленням та гострої боротьби на помості під час розігрування комплектів медалей у командному заліку, багатоборстві та на окремих снарядах.

Сучасні українські гімнасти гідно представляють нашу державу на змаганнях самого високого рівня та складають конкуренцію найсильнішим спортсменам світу. А протягом останніх трьох олімпійських циклів українські спортсмени на міжнародній арені знаходяться у числі лідерів.

Міжнародна федерація гімнастики (FIG) кожні чотири роки після Ігор Олімпіади визначає нові напрямки розвитку цього виду спорту. Тобто, постійно модернізуючись гімнастика спортивна вносить корективи у правила змагань, що обумовлює поступове ускладнення індивідуальних програм спортсменів. У свою чергу для реалізації планів тренерам та гімнастам необхідно якомога швидше обрати пріоритети та побудувати належним чином змагальні програми.

Під час визначення переможця на змаганнях високого рангу велику роль грає кожна тисячна загальної оцінки, яка складається з базової оцінки складності та техніки виконання і композиції елементів змагальної програми. Отже, гімнасту необхідно мати у своєму арсеналі фундаментальну основу техніки гімнастичних вправ, унікальний набір функціональних можливостей та велику варіацію прояву спеціальних рухових якостей.

Тенденцією розвитку гімнастики спортивної на сучасному етапі є: постійне підвищення складності змагальних програм; створення нових елементів, оригінальних зв'язок та їх раціональне розміщення у програмах, пошук індивідуального стилю та віртуозності виконання техніки елементів цього виду спорту.

Досягти унікальності виконання елементів змагальних вправ кваліфікованих гімнастів та утримання лідерських позицій у світі можливо тільки ґрунтуючись на індивідуальному підході при застосуванні навантаження для конкретного гімнаста.

А програма індивідуальної підготовки може бути ефективною тільки у разі її базування на науково обґрунтованій моделі, яка побудована шляхом аналізу компонентів процесу підготовки та модельних характеристиках висококваліфікованих спортсменів.

Вивчення тренувального та змагального досвіду елітного спортсмену та впровадження результатів в процес підготовки гімнастів збірної команди України представляє систему педагогічного регулювання підготовкою спортсменів високої кваліфікації, яка дозволить вирішити питання якісної підготовки спортивної гімнастичної еліти України.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано в Національному університеті фізичного виховання і спорту України відповідно до «Плану науково-дослідної роботи НУСВСУ на 2016-2020 рр.» за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість як основа технічної підготовки тих, хто займається спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116 U 001612).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Великий практичний досвід автора дисертаційної роботи і глибоке розуміння важливості вирішення поставленої проблеми дозволили йому визначити тему та сформулювати мету роботи.

Для досягнення мети були чітко сформовані логічно обумовлені завдання.

У дисертаційній роботі на основі сучасних наукових підходів відповідно до теми дослідження здобувачем наукового ступеня аргументовано визначені об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є індивідуалізація навчально-тренувального процесу гімнастів високої кваліфікації в багатоборстві.

А технологія побудови тренувального процесу на основі індивідуалізації спеціальної підготовки спортсменів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей в гімнастиці спортивній обумовила предмет дослідження.

Обґрунтованість нових положень підкреслюється обраними сучасними методами дослідження, серед яких знаходиться метод автоексперименту проведений на елітному спортсмені. Увесь емпіричний матеріал, зібраний для рішення поставлених завдань у ході виконання дисертаційного дослідження був оброблений сучасними методами математичної статистики.

Для здійснення дослідження автором було проаналізовано 198 літературних та Інтернет джерел, серед яких 11 джерела іноземних авторів.

У дисертації простежується логічна організація виконання дослідження, яка сформована у чотири етапи.

Великий обсяг проведених досліджень і ретельний їх аналіз проявилися в логічно обґрунтованих висновках про виконану роботу і представлених практичних рекомендаціях. Зроблені висновки по роботі повністю впливають із поставлених завдань і відображають суть проведених досліджень.

Достовірність результатів, їх новизна та практична значущість. Отримані в ході проведення експериментальної роботи результати та їх достовірність не викликають сумнівів тому, що в дослідженні приймали участь висококваліфіковані гімнасти, які на сьогоднішній день складають збірну команду України. У результаті впровадження у навчально-

тренувальний процес експериментальної технології вдалось отримати високі змагальні результати на основних змаганнях, де спортсмени у командному заліку посіли друге місце та головних, де у скарбничку збірної команди України було додано: перше місце у командному заліку, золото та бронза у багатоборстві, та перше, друге і третє місце на окремих снарядах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

- вперше було визначено, яким чином «базова оцінка» впливає на «остаточну оцінку» за виконання змагальної вправи;
- на сучасному етапі розвитку гімнастики спортивної вперше обґрунтовано підхід до розробки технології індивідуалізації спеціальної технічної підготовки гімнастів високої кваліфікації;
- вперше обґрунтовано побудову тренувального процесу гімнастів на підставі індивідуалізованих тренувальних навантажень;
- вперше розроблена методика спеціальної технічної підготовки на підставі індивідуальних особливостей гімнастів високої кваліфікації;
- розширені уявлення тренерів про нові параметри та їх показники, які необхідно використовувати при побудові змагальних програм;
- подальший розвиток отримали окремі аспекти технологій формування знань, рухових умінь і навичок, які були використані при побудові ефективних змагальних композицій;
- отримані результати доповнюють та розширюють відомості які стосуються питань розвитку гімнастики спортивної як олімпійського виду спорту;
- отримані положення підтверджують дані щодо чергування навантаження залежно від дня тижня, а також періоду підготовки.

Практична значущість роботи полягає в обґрунтуванні нового підходу до проблеми інтегральної індивідуалізованої підготовки спортсменів високого класу в гімнастиці спортивній. Результати дослідження впроваджено в роботу Української федерації гімнастики; у навчальний процес Центру підвищення кваліфікації й перепідготовки НУФВСУ; у

лекційний курс кафедри спортивних видів гімнастики НУФВСУ; у практику підготовки гімнастів ДЮСШ «Юність Києва», що підтверджується відповідними актами впровадження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали дисертації висвітлені у 9 наукових працях: з них 4 статті у фахових виданнях України (3 включено до міжнародної наукометричної бази), 1 публікація включена до міжнародної наукометричної бази Scopus, 4 публікації апробаційного характеру.

Основні положення дисертації апробовано у процесі участі здобувача в ІХ-ХІІ Міжнародних конференціях молодих учених «Молодь і олімпійський рух» (Київ, 2016-2019 рр.), ХІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав-Хмельницький, 2016р.), науковій конференції тренерського факультету Національного університету фізичного виховання і спорту України (Київ, 2019р.), щорічних науково-практичних конференціях кафедри спортивних видів гімнастики НУФВСУ (2015-2019 рр.).

Особистий внесок здобувача полягає у формуванні пріоритетів в організації, визначенні напрямків дослідження, аналізі, обговоренні фактичного матеріалу й теоретичному його узагальненні. Внесок співавторів полягає у допомозі в обробці матеріалів, їх частковому обговоренні, в інтерпретації результатів досліджень.

Дисертаційна робота логічно структурована. Відповідно до вимог що висуваються до кандидатських дисертацій. Вона складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаної літератури, додатків.

У вступі автором чітко обґрунтовується актуальність обраного дослідження, коректно з наукової точки зору сформульовано мету, яка повністю відповідає темі, та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт та предмет дослідження, характеризується наукова новизна та практична значущість роботи.

В цілому перший розділ дисертаційної роботи **«Проблема індивідуалізації процесу спортивної підготовки у спорті вищих досягнень»** написаний на відповідному науковому рівні, який відбиває високу професійну підготовленість автора і його глибоке розуміння досліджуваної проблеми. Огляд науково-методичної літератури з обраної проблеми досліджень автор зробив достатньо повний і змістовний.

У другому розділі дисертаційних досліджень **«Методи й організація дослідження»** автор наводить перелік використовуваних методів, які є адекватними для вирішення поставлених завдань, достатньо надійними і знаходять широке застосування в практиці спортивних досліджень, характеризує контингент спортсменів, які брали участь у дослідженні, надає детальний опис етапів здійснення наукового дослідження.

У третьому розділі дисертаційної роботи **«Обґрунтування технології підготовки гімнастів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей до вищих досягнень»** проведено детальний аналіз навантаження, що застосовувалось протягом макроциклу підготовки першого номеру збірної команди України з гімнастики спортивної ЗМС О.Верняєва при підготовці до Олімпійських Ігор 2016 року. Автором було виявлено, що є розбіжності у типовому плануванні та індивідуальному виконанні кількості опорних стрибків, елементів і композицій на снарядах гімнастичного багатоборства гімнастом протягом різних періодів макроциклу підготовки. Це пов'язано з особливостями адаптації організму висококваліфікованого спортсмена до запропонованих навантажень.

Також автором у цьому розділі визначені чинники, що впливають на остаточну оцінку за виконання композицій на окремих видах багатоборства до яких належать «базова оцінка» за складність представленої програми та техніка її виконання.

На підставі отриманих результатів визначені шляхи вдосконалення навчально-тренувального процесу гімнастів молодіжної збірної команди з

гімнастики спортивної, що на час проведення автоексперименту склали резерв основного складу.

У четвертому розділі дисертаційних досліджень **«Впровадження технології побудови тренувального процесу у систему підготовки молодіжної збірної команди України з гімнастики спортивної»** викладені результати впровадження у тренувальний процес гімнастів в умовах зборів технології підготовки до головних змагань в рамках підготовчого та змагального періодів, яка будувалась на індивідуальному підході.

Було визначено, що троє спортсменів, які і були відібрані до складу команди для участі у європейському молодіжному олімпійському фестивалі 2019 року мали різну варіацію виконаного навантаження протягом макроциклу підготовки до головних змагань між собою та у порівнянні з виконаним навантаженням О. Верняєва. Цей факт автор пояснює досвідченістю та індивідуальними можливостями спортсменів.

Фактично автором було визначено, що молодшим спортсменам потрібно більше часу для опанування технікою нових елементів, їх вдосконаленням та включенням до змагальних програм. У той же час висококваліфікованому спортсмену необхідно набагато менше часу до «шліфування» елементів та їх представлення у змагальних композиціях.

Також автор дійшов висновку, що кількість виконаних елементів не гарантує якість їх виконання у змагальних вправах, а при підготовці до змагань необхідно спиратися на показники кількості виконаних вправ у контрольних тренувальних заняттях або змаганнях.

Проведене автором дослідження переконливо свідчить, що при системній організації підготовки спортсменів до змагань в умовах зборів можна комплексно планувати навантаження як для окремого гімнаста, так і для цілої команди, планувати результати змагальної діяльності завдяки аналізу участі гімнастів у контрольних та модельних тренувальних заняттях і попередньої оцінки підготовленості до змагань як одного гімнаста, так і

команди в цілому, контролювати індивідуальне виконання запланованого навантаження.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» відповідно вимог до його змісту представлена повнота рішень поставлених завдань за трьома рівнями їх новизни.

Автореферат роботи повною мірою відображає зміст дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення розкриті та обґрунтовані в тексті дисертаційної роботи.

Зауваження, щодо змісту дисертації. До недоліків роботи можна віднести наступне:

1. При представленні методів дослідження у анотації та у 2 розділі дисертації доречніше було б написати не педагогічне, а педагогічні спостереження так, як спостереження проводились, як зазначає автор, під час контрольних, модельних тренувань і змагань.

2. В анотації та на початку другого розділу автор представляє одним з методів дослідження «**Опитування тренерів**», а при описі замість опитування він розкриває методику «**Анкетування тренерів...**».

3. У другому розділі дисертації приводиться перелік питань анкети. Ті ж самі питання анкети винесені автором у додатки. На нашу думку достатньо було б представити питання анкети один раз.

4. Також у другому розділі серед переліку методів дослідження заявлений «**Метод експертних оцінок**», а при розкритті його методики автор називає цей метод «**Метод оцінки технічної підготовленості гімнастів**».

5. У третьому розділі дисертації перед табл. 3.1. ведеться роз'яснення матеріалу, представленого у таблиці. Слова із тексту «...Індивідуальний план обсягу тренувального навантаження члена національної збірної команди України О. Верняєва на 2016 рік надано в таблиці 3.1», а таблиця має назву «**Типовий план обсягу тренувального навантаження члена національної збірної команди України з гімнастики спортивної на 2016 рік**» і нижче одразу після таблиці у тексті сказано «У таблиці 3.1 показаний типовий план

для всіх спортсменів, використовуваний в Міністерстві молоді та спорту України....». Отже, стає незрозумілим, який план аналізує автор індивідуальний для О. Верняєва, чи типовий для всіх спортсменів, що поданий федерацією у Міністерство молоді та спорту України.

6. Згадування про інформацію таблиць: 3,7, 3.17, 3.19, 4.6 та рис. 3.6 йде після таблиць та рисунку, що не відповідає вимогам до оформлення тексту дисертацій.

7. Зауваження стосується назви таблиці 3.11., яка звучить наступним чином: **«Кількість елементів на кожному виді гімнастичного багатоборства у композиціях О. Верняєва»**. Історично склалось, що гімнастичне багатоборство має 6 видів. Однак у таблиці 3.11 представлено тільки 5 без опорного стрибку. Звичайно, що на цьому виді спортсмени не виконують композицій. Отже на нашу думку доцільніше назву табл. 3.11 сформулювати таким чином: **«Кількість елементів на п'яти видах гімнастичного багатоборства у композиціях О. Верняєва»**.

8. Аналогічне зауваження стосується і рис. 3.4, назва якого звучить наступним чином: **«Виконані композиції О. Верняєвим у 7-ому мезоциклі на кожному виді гімнастичного багатоборства»**, а представлено інформацію тільки п'яти видів багатоборства. Отже, на нашу думку, доцільніше назву рис. 3.4 сформулювати таким чином: **«Виконані композиції О. Верняєвим у 7-ому мезоциклі на п'яти видах гімнастичного багатоборства»**.

9. У своїй роботі автор не висвітлює методів оцінки фізичних, трюфічних та психічних якостей при оцінці кожного спортсмена. Не представлено і індивідуальних показників і методів їх оцінки на протікаючий момент, що дозволило би оцінити ступень доступної складності при виконанні завдання на протікаючий момент. Однак це можна висловити як побажання при подальшому розвитку теми дослідження.

Зазначені недоліки носять дискусійний характер і не знижують значимість наукової та практичної цінності, які отримав автор.

Загальний висновок.

В цілому дисертаційна робота «Індивідуалізація спеціальної підготовки гімнастів високої кваліфікації в багатоборстві» Олега Верняєва являє собою самостійну завершену роботу, що має наукову і практичну цінність в області теорії і методики фізичного виховання і спорту.

Оформлення дисертації відповідає вимогам пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України від 24.07.2013р № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ від 19.08.2015 р. № 656, від 30.12.2015 р. № 1159 і від 27.07.2016 р. № 567), які висуваються до дисертаційних робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент кафедри гімнастики, танцювальних
видів спорту та хореографії
Харківської державної академії
фізичної культури

“20” квітня 2021 р.



Г.П. Артем'єва



Г.П. Артем'єва